

ÚVOD DO SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY
Vzdělávání osob s tělesným postižením.
Úvod do oftalmopedie
22. listopadu 2007

I. VZDĚLÁVÁNÍ OSOB S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM

VČASNÁ INTERVENCE A RANÁ PODPORA

Včasná diagnostika a komplexní péče o dítě (medicínsko-terapeutická, pedagogicko-psychologická) včetně poradenských služeb pro rodiče postiženého dítěte,

SPC:

- požadavek plošného pokrytí,
- mezioborová spolupráce,
- nezastupitelná úloha rodiny v péči o dítě.

PŘEDŠKOLNÍ VĚK

- ⇒ Mateřská škola,
- ⇒ třída mateřské školy pro děti s tělesným postižením,
- ⇒ mateřská škola pro děti s tělesným postižením,
- ⇒ dětský rehabilitační stacionář,
- ⇒ domácí péče.

SPC pro tělesně postižené.

POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

- ⇒ Běžná základní škola,
- ⇒ základní škola pro tělesně postižené,
- ⇒ školy při zdravotnických zařízeních.

V rámci integrace:

- **vhodné sezení** imobilních žáků,
- **počítačová technologie,**
- **jemná motorika ruky,**
- **rozumové schopnosti** – snížená koncentrace, zvýšená unavitelnost, pomalé pracovní tempo,
- **socializační proces** probíhá pomaleji,
- předmět **dorozumívací dovednosti** (součást IVP).

II. OFTALMOPEDIE

- **Zabývá se výchovou a vzděláváním osob se zrakovým postižením,**
- **cílem oboru:** maximální rozvoj jedince se ZP, zajištění adekvátních podmínek pro edukaci, příprava na povolání,
- **terminologie:** *oftalmopedie x tyflopédie x speciální pedagogika zrakově postižených.*

FYZIOLOGIE PROCESU VIDĚNÍ

Zraková ostrost

- rozlišovací schopnost lidského oka, normální zraková ostrost: 5/5,

zorné pole

- souvisí se schopností periferního vidění,

barvocit, adaptace

- schopnost přizpůsobit se intenzitě světla,

akomodace

- schopnost vidět ostře předměty na různou vzdálenost,

jednoduché binokulární vidění

- schopnost vidět předmět pozorovaný oběma očima jednoduše.

KLASIFIKACE ZRAKOVÝCH VAD

1. Dle doby vzniku: **vrozené // získané.**

2. Dle etiologie: **porucha orgánová // funkční.**

3. Dle stupně zrakové vady – vycházíme z vizu (zraková ostrost, zachovalé zorné pole):

- **SLABOZRAKOST** – lehká // těžká,
- **NEVIDOMOST** – praktická // totální,
- **JEDINCI SE ZBYTKY ZRAKU,**
- **PORUCHY BINOKULÁRNÍHO VIDĚNÍ:**
  - funkční poruchy, vznikají na základě částečného omezení funkce jednoho oka,
  - **šilhavost** (strabismus), **tupozrakost** (amblyopie).

NEJČASTĚJŠÍ ZRAKOVÉ VADY

Refrakční vady:

- krátkozrakost, dalekozrakost, astigmatismus.

Vrozený glaukom:

- poškození v důsledku zvýšení nitroočního tlaku.

Vrozený šedý zákal:

- zákal čočky dětského oka.

Degenerace sítnice.

Retinopatie nedonošených:

- ROP – u předčasně narozených dětí.

Retinoblastom:

- zhoubný nitrooční nádor.

Poškození zrakového nervu.

Úrazy oka.

Poradenství

STŘEDISKA RANÉ PÉČE

Soustava služeb a programů – cílem je předcházet postižení, eliminovat či zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady integrace, **0-4 roky (0-6 let).**

Nabízené služby:

- konzultace v rodinném prostředí,
- ambulantní návštěvy ve Střediscích,
- týdenní rehabilitační pobyty,
- odborné semináře pro rodiče, setkávání rodičů,
- depistáž,
- výcvik smyslů, zraková stimulace, doprovázení rodiny k dalšímu poskytovateli

SPC PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ

Návštěvy ve škole nebo v rodině (předškolní věk).

Nabízené služby:

- zjišťování připravenosti na školní docházku, podklady pro integraci,
- SP péče a vzdělávání integrovaným žákům,
- SP a psychologická diagnostika,
- poradenské služby,
- metodická podpora školy,
- návrh IVP.

Pro dospělé osoby se zrakovým postižením – sociálně rehabilitační služby (15 a více let):

TYFLOSERVIS, O.P.S.

Terénní a ambulantní sociální rehabilitace nevidomých a slabozrakých.

Nabízené služby:

- nácvik prostorové orientace a samostatného pohybu,
- vykonávání sebeobslužných činností a činností nezbytných pro život (stravování, osobní hygiena..),
- nácvik čtení a psaní Braillova písma,
- práce s klávesnicí,
- nácvik vlastnoručního podpisu,
- nácvik sociálního kontaktu a komunikace,
- efektivní využívání zbytků zraku a kompenzace zraku,
- poradenství při výběru pomůcek.

TYFLOCENTRUM, O.P.S.

Nácvik obsluhy náročných kompenzačních pomůcek pro zpřístupnění a zpracování informací, forma denního stacionáře, kurzy.

- ⇒ Centrum sociálních služeb pro nevidomé a slabozraké,
- ⇒ centrum pomůcek a informatiky.

Vzdělávání osob se zrakovým postižením

PŘEDŠKOLNÍ VĚK

- ⇒ **Mateřské školy pro ZP,**
- ⇒ **třídy pro ZP při běžné mateřské škole,**
- ⇒ **běžné mateřské školy.**

Specifika vzdělávání dítěte se zrak. postižením v předškolním věku:

- rozvoj zrakových funkcí,
- rozvoj sluchového, hmatového vnímání,
- rozvoj řeči,
- rozvoj estetického vnímání,
- rozvoj orientace a samostatného pohybu.

POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

- ⇒ **Základní škola pro zrakově postižené,**
- ⇒ **integrace v běžné škole.**

Otázka volby *vzdělávací cesty* – rozhodují rodiče, vliv mají především tyto faktory:

- osobnostní rysy dítěte,
- vybavení vybrané školy,
- umístění školy,
- školní zralost dítěte,
- druh a stupeň vady zraku,
- vyrovnání dítěte s vadou,

PROFESNÍ PŘÍPRAVA ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH

- ⇒ **Gymnázium pro ZP,**
- ⇒ **obchodní akademie a obchodní škola pro ZP,**
- ⇒ **praktická škola,**
- ⇒ **SOU Aloise Klára pro ZP,**
- ⇒ **střední školy a OU pro ZP v Brně,**
- ⇒ **obchodní akademie v Opavě – třídy pro ZP,**
- ⇒ **konzervatoř a ladičská škola Jana Deyla pro ZP.**